

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาต่างกัน
เรือนจำเขต 6 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อฝึกทัศนคติและภูมิลำเนาต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6
ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ได้แก่
เรือนจำกลางกำแพงเพชร เรือนจำกลางนครสวรรค์ เรือนจำกลางพิษณุโลก เรือนจำจังหวัด
ตาก เรือนจำจังหวัดสุโขทัย เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี เรือนจำจังหวัดพิจิตร เรือนจำจังหวัด
เพชรบูรณ์ เรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ปีพุทธศักราช 2541 จำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ เติมข้อความ และแบบมาตราส่วน
ประเมินค่า จำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและภูมิลำเนาของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6
จำนวน 23 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ

ตอนที่ 2

เป็นแบบวัดทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ด้าน
การยอมรับในตัวเอง และด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะคำถาม
เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 46 ข้อ มีค่าความเที่ยงของ
แบบวัดเท่ากับ 0.95

ตอนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการฝึกโครงการฝึกวิชาชีพ กรมราชทัณฑ์ หัวหน้าฝ่ายฝึกโครงการวิชาชีพเรือนจำ ผู้ต้องขัง (ปกปิดนาม)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขอความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ส่งหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลได้ไปยังเรือนจำทั้ง 9 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแบบสอบถามข้อมูลของผู้วิจัย ถึงผู้บัญชาการเรือนจำ และให้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำนำพาผู้วิจัยเข้าไปแจกแบบสอบถามในเรือนจำแต่ละแห่งคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 384 ฉบับ ได้รับคืน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ที่สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติต่าง ๆ ในการหาค่าดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและภูมิหลังวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
2. นำค่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ทั้ง 9 แห่ง มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในแต่ละข้อคำถาม และแต่ละด้านของทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพโดยแปลความหมายของคะแนนคิดตามเกณฑ์ของ จอห์น ดับเบิลยู เบสต์ (ดังได้เสนอในการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 3)
3. เปรียบเทียบทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้ง 2 ด้าน โดยใช้ F - test (One way analysis of Variance)
4. ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ก็ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe' test for all possible comparison)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพและภูมิหลังของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ปี 2541 ประกอบด้วย เรือนจำกลางกำแพงเพชร เรือนจำกลางนครสวรรค์ เรือนจำกลางพิษณุโลก เรือนจำจังหวัดตาก เรือนจำจังหวัดสุโขทัย เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี เรือนจำจังหวัดพิจิตร เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 20 - 29 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ การศึกษาจบชั้น ป.6 สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ สถานภาพการสมรสส่วนใหญ่เป็นโสด และยังไม่เป็นบุตร มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน ขณะที่อยู่ในเรือนจำกำลังรับการฝึก ช่างไม้ - จักสาน

บิดามารดามีการศึกษาระดับ ป.4 อาชีพของบิดามารดา ทำไร่ ทำนา ทำสวน รายได้รวมกันต่อเดือนของบิดามารดาของครอบครัว ต่ำกว่า 4,000 บาท สถานภาพการสมรสของบิดามารดาเมื่อผู้ต้องขังซึ่งมีอายุระหว่าง 13 - 18 ปี ส่วนใหญ่บิดามารดาสมรสอยู่ด้วยกัน และผู้ต้องขังมีพี่น้องในครอบครัวซึ่งนับรวมผู้ต้องขังด้วย ประมาณ 4 - 6 คน ผู้ต้องขังที่มีอายุไม่ถึง 20 ปี ผู้เลี้ยงดูมักจะเป็นบิดามารดา คดีที่ฟ้องโทษส่วนใหญ่กระทำความผิดเรื่องยาเสพติด และยังไม่เคยถูกศาลตัดสินลงโทษจำคุกมาก่อน

2. ทศนคติของผู้ต้องขัง เป็นดังนี้

2.1 ทศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ได้แก่ เรือนจำกลางกำแพงเพชร เรือนจำกลางนครสวรรค์ เรือนจำกลางพิษณุโลก เรือนจำจังหวัดตาก เรือนจำจังหวัดสุโขทัย เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี เรือนจำจังหวัดพิจิตร เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์ มีทัศนคติเห็นด้วยในระดับดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านการยอมรับในตัวเอง ด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้าน

2.2 ทศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางกำแพงเพชร ด้านการยอมรับในตัวเองอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ มีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการ

ฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจ และเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ และด้านแรงจูงใจ แต่เห็นด้วยมากที่สุด ด้านความสนใจและเอาใจใส่โครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 36 ผลงานที่ได้จากการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจ ด้านแรงจูงใจ ข้อ 29 ท่านเข้ารับการฝึกในโครงการฝึกวิชาชีพนี้ด้วยความสมัครใจและสนใจจริง ๆ

2.3 ทศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง นครสวรรค์ ด้านการยอมรับในตัวครูอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ข้อ 3 ผู้สอนใช้วิธีการสอนง่าย ๆ หลายแบบไม่น่าเบื่อ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ข้อ 4 ผู้สอนพยายามจัดโครงการฝึกวิชาชีพตามความต้องการของผู้เรียน ด้านอารมณ์ ข้อ 22 ผู้สอนเป็นผู้มีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจ และเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ด้านแรงจูงใจ ข้อ 25 โครงการฝึกวิชาชีพในเรือนจำสอดคล้องกับความต้องการของท่าน

2.4 ทศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง พิษณุโลก มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความยุติธรรม ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ข้อ 7 ผู้สอนมีความรับผิดชอบในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี ด้านความเมตตากรุณา ข้อ 5 ผู้สอนไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้เรียน ข้อ 6 ผู้สอนอุทิศตัวเสียสละแรงกายและเวลาเพื่อผู้เรียน ข้อ 8 ผู้สอนมีความเห็นใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้เรียน ข้อ 16 ผู้สอนรู้จักสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ด้านการให้ความช่วยเหลือ ข้อ 4 ผู้สอนพยายามจัดโครงการฝึกวิชาชีพตามความต้องการของผู้เรียน ด้านอารมณ์ ข้อ 12 ผู้สอนมีความอดทน อดกลั้น สุขุมใจเย็น และข้อ 22 ผู้สอนเป็นผู้มีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วย

อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 33 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้สึกเพลิดเพลิน ข้อ 34 โครงการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านมีความสุขทุกซีกใจได้ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 24 ท่านมั่นใจว่าโครงการฝึกวิชาชีพที่ฝึกสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เมื่อพ้นโทษไปแล้ว ข้อ 42 วิชาชีพที่ฝึกสามารถยึดเป็นอาชีพประจำในอนาคตได้ ข้อ 43 วิชาชีพที่ฝึกเป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้พอแก่การเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ด้านแรงจูงใจ ข้อ 25 โครงการฝึกวิชาชีพในเรื่องจำสอดคล้องกับความต้องการของท่าน ข้อ 44 ท่านพอใจอย่างยิ่งกับโครงการฝึกวิชาชีพที่ได้รับการฝึก

2.5 ทักษะติดต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดตาก มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ และมีทัศนคติเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 40 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้จักใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับงาน ด้านแรงจูงใจ ข้อ 29 ท่านเข้ารับการฝึกในโครงการฝึกวิชาชีพนี้ด้วยความสมัครใจและสนใจจริง ๆ

2.6 ทักษะติดต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสุโขทัย มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ แต่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ด้านบุคลิกภาพ ข้อ 13 ผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้ากับผู้เรียนได้ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการเห็นคุณค่าและ

ประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ แต่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ด้านการเห็นคุณค่า และประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 35 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านเกิดความชำนาญงานมากขึ้น ข้อ 40 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้จักใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 45 คนที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพมีโอกาสหางานได้ง่ายกว่าคนที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกด้านแรงจูงใจ ข้อ 29 ท่านเข้ารับการฝึกโครงการฝึกวิชาชีพนี้ด้วยความสมัครใจและสนใจจริง ๆ ข้อ 31 ในการฝึกวิชาชีพทุกครั้งท่านได้พยายามทำให้ดีที่สุด

2.7 ทักษะคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดอุทัยธานี มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ แต่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 35 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านเกิดความชำนาญงานมากขึ้น ข้อ 37 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ข้อ 39 การฝึกวิชาชีพช่วยให้ท่านสามารถดัดแปลงผลงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม ข้อ 40 การฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้จักใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ข้อ 36 ผลงานที่ได้จากการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจ ข้อ 46 การเข้ารับการฝึกวิชาชีพทำให้ท่านได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม ด้านแรงจูงใจ ข้อ 29 ท่านเข้ารับการฝึกในโครงการฝึกวิชาชีพนี้ด้วยความสมัครใจและสนใจจริง ๆ ข้อ 31 ในการฝึกวิชาชีพทุกครั้งท่านได้พยายามทำให้ดีที่สุด และข้อ 32 ท่านพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลาเสมอ

2.8 ทักษะคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดพิจิตร มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ข้อ 14 ผู้สอนมีความรู้ความชำนาญในโครงการฝึกวิชาชีพที่สอน แต่มีทัศนคติเห็นด้วยในระดับมาก ด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านบุคลิกภาพ ด้าน

ความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ มีทัศนคติเห็นด้วยในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ และเห็นด้วยมากที่สุด ข้อ 32 ท่านพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลาสม่ำเสมอ

2.9 ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ มีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านแรงจูงใจ

2.10 ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพแยกเป็นรายชื่อของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์ มีทัศนคติด้านการยอมรับในตัวครูเห็นด้วยในระดับมาก ทั้งด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความยุติธรรม ด้านความเมตตากรุณา ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ด้านอารมณ์ ส่วนด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ด้านการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพ ด้านความสนใจและเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพ และด้านแรงจูงใจ

3. เปรียบเทียบทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีภูมิหลังต่างกัน ในด้านอายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา การอ่านและเขียนภาษาไทย สถานภาพสมรส จำนวนบุตร อาชีพและรายได้ ศาสนา การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้รวมกันของบิดามารดา สถานภาพการสมรสของบิดามารดา จำนวนทรัพย์สินของผู้ต้องขัง คดีที่ต้องโทษของผู้ต้องขัง โครงการวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเคยเข้ารับการฝึกพบว่า

3.9 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพและรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.10 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพและรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.11 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีบิดามารดามีรายได้รวมกันเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.12 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีสถานภาพการสมรสของบิดามารดาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.13 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.14 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่มีความผิดทางคดีที่ต้องโทษแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.15 ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ที่เข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่น่าจะนำมาอภิปรายดังนี้

1. สถานภาพและภูมิหลังของผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่กระทำความผิด ถูกศาลตัดสินลงโทษให้ถูกจำคุกและถูกส่งตัวไปกักขังยังเรือนจำ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุยังไม่มาก และอยู่ในช่วงเวลาที่แต่ละบุคคลเริ่มสำรวจตัวเองเป็นช่วงที่จะต้องตัดสินใจเลือกวิชาชีพ และเริ่มตระหนักว่าวิชาชีพมีความสำคัญสำหรับชีวิต แต่ต้องประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม สิ่งแวดล้อม ในสังคม และขาดความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพอันจะไปประกอบอาชีพได้ ทำให้ผู้ต้องขังที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยกำลังแรงงานของประเทศนี้ต้องทำงานช่วยเหลือตนเองและครอบครัว แต่เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีอายุน้อย หลงผิด เชื่อคนง่าย และหลงไปกับอบายมุขต่าง ๆ จึงกระทำความผิดซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของรัตนา พลับพลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่เข้ามารับการฝึกวิชาชีพส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี และเป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยทางด้านอายุน่าจะมีความสำคัญต่อโครงการฝึกวิชาชีพมาก อาจเป็นเพราะผู้ต้องขังมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และในช่วงเวลาอายุเช่นนี้น่าจะมีความรู้ด้านวิชาชีพติดตัว เพื่อไว้ประกอบอาชีพหลังพ้นโทษได้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อครอบคลุมไปทั่วภูมิภาคของประเทศไทย ความจำเป็นทางเศรษฐกิจประกอบกับการขาดความรู้และประสบการณ์ด้านงานวิชาชีพ ฐานะทางครอบครัวที่ยากจน จึงบีบคั้นให้ผู้ต้องขังจำเป็นต้องจากภูมิลำเนาเดิมไปหางานทำในจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะเมืองหลวง แต่ด้วยสถานภาพที่อายุน้อย ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพมีไม่มากนัก จึงตกอยู่ในสภาพที่ตกงานและต้องกระทำผิด เพื่อความอยู่รอดของตนเอง จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วนพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีรายได้ต่ำไม่พอแก่การเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง บิดามารดามีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน มีหนี้สินมากมาย ภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานให้ทำ ไม่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัวได้ และความคิดเห็นส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษา ป.6

ส่วนใหญ่จะมุ่งไปเมืองหลวงเพื่อหางานทำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลัฒา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพในเรือนจำส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ดังนั้นปัจจัยทางด้านภูมิลำเนาน่าจะส่งผลกระทบต่อโครงการฝึกวิชาชีพ เพราะการที่ผู้ต้องขังมาจากภูมิลำเนาต่าง ๆ กัน ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ตลอดจนค่านิยมที่แตกต่างกัน น่าจะมีแนวโน้มต่อทัศนคติการฝึกโครงการวิชาชีพแตกต่างกันด้วย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่จบการศึกษา ป.6 คิดเป็นร้อยละ 41.1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำที่เข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพส่วนมากเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่มากนัก โอกาสที่จะมีวิชาชีพติดตัวและนำมาประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีพได้มีน้อย ทำให้ต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ประกอบกับสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่บีบคั้น เมื่อได้รับการศึกษามาน้อย อาชีพส่วนใหญ่คือรับจ้างทั่วไป จึงไม่สามารถนำความรู้ความสามารถที่มีไม่มากพอไปประกอบอาชีพอื่นที่จะหารายได้มาจุนเจือปากท้องได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลัฒา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำที่ฝึกวิชาชีพส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ป.4 และเมื่อมีการศึกษาน้อยเมื่อเข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพที่ทางเรือนจำจัดให้จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะมีความรู้ทางด้านวิชาชีพอย่างน้อย 1 อย่าง และเมื่อพ้นโทษกลับไปภูมิลำเนาเดิมก็จะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

จากการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 96.9 นั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีความสามารถทางการอ่านการเขียนขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลัฒา(2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพส่วนมากมีความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาไทยได้ แต่จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วนพบว่า ถึงแม้ว่าจะสามารถอ่านออกเขียนได้ แต่ปัญหาการมีการศึกษาน้อย สถานภาพทางครอบครัวมีรายได้ต่ำ บิดามารดามีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน ปัจจัยทางผลผลิตขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวย่าแม่ ภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานให้ทำ และจากการมาเข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพในเรือนจำ ถึงแม้ว่าโครงการวิชาชีพจะไม่ต้องใช้ความรู้มากนัก แต่โครงการฝึกวิชาชีพบางโครงการที่ผู้ต้องขังสนใจ ก็ไม่สามารถรับการถ่ายทอดได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากความรู้ที่มีไม่มาก ดังนั้นปัจจัยทางด้านความสามารถทางการอ่าน การเขียน

ภาษาไทยน่าจะมีความสำคัญต่อการฝึกโครงการวิชาชีพ หากผู้เข้ารับการฝึกไม่สามารถรับความรู้ได้ จะทำให้โครงการฝึกวิชาชีพดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น และไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 46.9 นั้น อาจเป็นเพราะผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีอายุไม่มาก ยังขาดความรับผิดชอบทางครอบครัว อาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่เนื่องจากสภาพครอบครัวที่ยากจนมีรายได้ต่ำ จึงทำให้ผู้ต้องขังเกิดภาวะบีบคั้นทางด้านจิตใจ ต้องการหางานทำเพื่อมาจุนเจือครอบครัว แต่ด้วยสภาพที่มีความรู้ที่น้อย ขาดประสบการณ์ ไม่มีวิชาชีพติดตัว ส่วนมากจะมุ่งเข้าสู่เมืองหลวงหางานทำ และจบลงด้วยการกระทำผิด จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วนพบว่า ด้วยความรู้ที่จบแค่ ป.6 อาชีพที่ทำ คือรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ และด้วยความเป็นโสด ยังไม่รู้จักรับผิดชอบมากนัก เงินที่หามาได้นอกจากจะใช้เป็นรายได้เลี้ยงชีพแล้ว ยังใช้ไปในทางที่ผิดหลงมัวเมาไปกับเพื่อนฝูงในสิ่งบันเทิงต่าง ๆ และด้วยสภาวะที่ประเทศกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ จึงทำให้เกิดการเลิกจ้างงาน ผู้ต้องขังเหล่านี้จึงตกงาน ประกอบกับมีความรู้ที่น้อย ไม่มีวิชาชีพติดตัว ไม่มีเงินสะสม จะกลับภูมิลำเนาเดิมก็ไม่มียานพาหนะ เมื่อเกิดภาวะไม่มีเงิน ไม่มีงานทำ จึงต้องเอาตัวรอดโดยการก่ออาชญากรรม และถูกจับกุมถูกกักขังในเรือนจำ ดังนั้น จำนวนผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพในเรือนจำส่วนใหญ่จึงมีสถานภาพเป็นโสด ยังไม่มีครอบครัว และมีอายุไม่มากนัก

จากผลการวิจัยที่พบว่า บิดาและมารดาของผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาต้น คือ ป.4 แสดงให้เห็นว่าบิดามารดาของผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการนำวิชาความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง นอกจากทำอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ซึ่งรายได้ที่ไม่มากพอไม่สามารถจุนเจือครอบครัวได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนาพลับพลา (2533) ที่พบว่า บิดามารดาของผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพส่วนมากจบการศึกษาระดับชั้น ป.4 และจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่บีบรัดตัว ทำให้พ่อแม่ของผู้ต้องขังเหล่านี้ไม่นิยมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้ลูกได้เรียนต่อในระดับสูง ซึ่งจะส่งผลให้ลูกมองไม่เห็น

ความสำคัญของการศึกษา เมื่อครอบครัวประสบปัญหาภาวะความแร้นแค้นยากจน มีจำนวนบุตรในครอบครัวมาก เงินที่จะใช้จ่ายภายในครอบครัวแทบไม่มี ถึงจะส่งบุตรของตนให้ได้เรียนในระดับสูง ๆ ก็ไม่สามารถทำได้ สู้ให้บุตรออกมาทำอะไร ทำนา ทำสวน เพื่อเป็นแรงงานของครอบครัวจะดีกว่า จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า มีความประสงค์อยากเรียนต่อในระดับมัธยม เมื่อจบ ป.6 แล้ว แต่ด้วยสภาพของครอบครัวที่ยากจน โรงเรียนอยู่ไกลจากบ้านมาก พ่อแม่ไม่มีเงินส่งเสียเพราะมีลูกมาก เงินที่จะใช้จ่ายภายในครอบครัวแทบไม่มี ดังนั้นการที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่อ ไม่มีความรู้และสภาพครอบครัวที่ยากจนมีลูกมาก จึงคิดว่าการศึกษาไม่มีความสำคัญ ส่งผลกระทบให้บุตรมีการศึกษาต่ำ และเมื่อภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานทำ จึงต้องออกหางานทำและพบกับสภาวะการตกงาน ในที่สุดก็กระทำความผิดและถูกจับส่งตัวมาคุมขังในเรือนจำดัง เช่นปัจจุบันนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า บิดาและมารดาของผู้ต้องขังในเรือนจำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ทำนาทำสวน คิดเป็นร้อยละ 53.4 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประชาชนในประเทศไทย ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติทำให้บางครั้งได้ผลผลิตต่ำ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัว อีกทั้งอาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนอันอาจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวบางคนต้องออกหางานทำ และกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตน พลัฒา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีสภาพทางด้านเศรษฐกิจต่ำ โดยมาจากครอบครัวเกษตรกรรม บิดามารดามีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน เมื่อต้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจบีบคั้นทำให้ผู้ต้องขังออกหางานทำ แต่ด้วยสภาพที่มีความรู้ไม่มากนัก ประกอบกับไม่มีวิชาชีพและด้วยสภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ การจ้างงานลดลงจึงทำให้ผู้ต้องขังไม่มีงานทำ และด้วยอายุที่ไม่มากจึงหลงผิด หันเข้าหาอบายมุข และกระทำความผิดจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า ได้ช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ด้วยสภาพที่ทางครอบครัวมีรายได้ต่ำ มีหนี้สินมากมายจึงต้องจำใจออกหางานทำในจังหวัดต่าง ๆ แต่จากสภาพสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าอาชีพก่อสร้างหรือรับจ้างทั่วไป ก็แทบไม่มีให้ทำจะหันกลับภูมิลำเนาเดิม

ก็ต้องไปพบกับสภาพที่ยากจนด้วยสภาวะที่บีบคั้นทางจิตใจ จึงคิดสั้นก่ออาชญากรรมและถูกจองจำในที่สุด

จากผลการวิจัยที่พบว่า บิดามารดาของผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 4,000 บาท นั้น แสดงให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้ต้องขังในเรือนจำว่ามีสภาพครอบครัวมีรายได้ต่ำ ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ต้องดิ้นรนจากภูมิลำเนาเดิม เพื่อออกไปหางานทำแล้วจบลงด้วยการกระทำผิด เนื่องจากขาดความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางรายทำให้ทราบว่า รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงต้องใช้เวลาในการลงทุนลงแรงนานพอสมควรกว่าจะนำพืชผลที่ปลูกมาขายได้ อีกทั้งต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติด้วย หากปีไหนฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชผลที่ปลูกก็จะขายได้ในราคาสูง แต่เงินที่ได้เมื่อนำมาหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อาทิ เช่น หักค่าปุ๋ย ค่ายาฉีดกันแมลง ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนใช้น้ำทางธนาคารเกษตรที่ไปกู้มาลงทุน แล้วรายได้ที่ได้รับก็เหลือน้อยลงไปตามลำดับ ถ้าปีไหนเกิดภัยธรรมชาติ ฝนแล้ง นาล้ม หนังสือก็ยังจะพอกพูนจนบางรายถึงกับขายเรือกสวนไร่นาของตนเพื่อใช้น้ำ เมื่อครอบครัวต้องประสบภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจมาก ๆ ก็อาจเป็นปัญหาทำให้ผู้ต้องขังต้องออกไปหางานทำ แต่เมื่อไม่มีความรู้หางานทำไม่ได้และด้วยอายุที่ไม่มากนัก เพื่อความอยู่รอดจึงกระทำความผิด

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันเมื่อผู้ต้องขังอายุระหว่าง 13 - 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.4 ทั้งนี้เป็นไปตามลักษณะของสังคมชนบทไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบิดามารดาของผู้ต้องขังในเรือนจำมีความสัมพันธ์ดีต่อกัน ซึ่งตรงกับการศึกษาของ รัตนา พลัฒา (2533) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ต้องขัง ส่วนมากมีบิดามารดาอยู่ร่วมกันคิดเป็นร้อยละ 64.2 ซึ่งการที่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีมีบิดามารดาให้ความอบอุ่น การที่จะหันมากระทำความผิดและถูกจับกุมข่มขู่เป็นไปได้อย่าง แต่จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางราย พบว่า เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่เพียงพอเข้ามาเป็นสิ่งผลักดัน

ส่งผลให้ครอบครัวมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งและการเบียดเบียนต่อสภาพครอบครัวที่แตกแยก และขาดความอบอุ่น - ก็น่าจะมีส่วนทำให้ผู้ต้องขังที่อยู่ช่วงวัยรุ่นกระทำผิดได้ง่ายขึ้น และผู้ต้องขังบางรายให้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการว่า สาเหตุเกิดจากความคับข้องใจจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก ทะเลาะเบาะแว้ง การไม่ลงรอยของบิดามารดา บิดามีภรรยาใหม่ มารดามีสามีใหม่เหล่านี้เป็นต้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 44.01 จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มาจากครอบครัวขนาดกลาง ภายในครอบครัวมีสมาชิกค่อนข้างมาก ดังนั้นภาระการใช้จ่ายภายในครอบครัวย่อมสูงขึ้นด้วย เมื่อครอบครัวประสบปัญหาการทำมาหากินไม่ได้ผล รายได้ต่ำไม่มีที่ดินทำกิน ประสพภัยธรรมชาติ ก็อาจเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ผู้ต้องขังที่มีสมาชิกภายในครอบครัวค่อนข้างมากนั้น ต้องออกหางานทำเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 4– 6 คน ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดกลางนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลัฒา (2533) ซึ่งพบว่า ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในเรือนจำมาจากครอบครัวขนาดกลาง ซึ่งมีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 4 – 6 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางราย พบว่า เพื่อหารายได้มาจุนเจือช่วยเหลือครอบครัว ผู้ต้องขังพยายามออกหางานทำแต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ตนเองก็มีความรู้ต่ำ ความรู้ทางด้านวิชาชีพก็ไม่มี จะมีก็แต่ทำงานรับจ้างทั่วไป จะทำงานตามโรงงาน โรงงานก็ปิดกิจการเลิกจ้างคนงาน ด้วยเหตุนี้เมื่ออายุน้อย ประสบการณ์การดำเนินชีวิตที่ไม่มากนัก ก็เป็นสาเหตุให้หลงผิดชั่ววูบ เพราะต้องการเงินจึงหลงผิดก่ออาชญากรรม และถูกจองจำในที่สุด

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีผู้เลี้ยงดูเป็นบิดามารดา เมื่อผู้ต้องขังมีอายุไม่ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.9 นั้น จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีบิดามารดาเป็นผู้เลี้ยงดู แต่ด้วยสถานภาพทางครอบครัวที่มีลูกมาก ปัญหาฐานะทางครอบครัวยากจน การทำไร่ ทำนา ทำสวนไม่ได้ผล มีหนี้สินรุงรัง และจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า บิดามารดาอยู่ในสภาพแตกแยก ตัวผู้ต้องขังเกิดความคับข้องใจ ขาดความอบอุ่นจึงหนีออกจากบ้านเพื่อไปตายเอาดาบหน้า แต่ด้วย

สภาวะที่อายุน้อย ระดับการศึกษาต่ำ การดำเนินชีวิตที่มีไข่มูลำเนาของตนเองจึงเกิดปัญหาไม่สามารถประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองได้ จึงตกอยู่ในสภาพความเครียดไม่รู้จะทำอย่างไร จึงหันเข้าหายาเสพติด จึงทำให้ผู้ต้องขังก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่มีคดีต้องโทษคือมีความผิดเรื่องยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 58.9 จากข้อค้นพบนี้แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุน้อย ระดับการศึกษาต่ำ ฐานะทางครอบครัวมีรายได้ต่ำ สภาพครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่น เกิดการหลงผิดคิดว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ดี และสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้มากจากการพูดคุยกับผู้คุมเรือนจำบางท่าน พบว่า ผู้ต้องขังที่มีความผิดเรื่องยาเสพติดมีหลายรูปแบบ ส่วนมากจะติดยาเสพติด รองลงมาคือการจำหน่าย ทั้งนี้เกิดจากความเครียดที่ตกงาน และต้องการหารายได้จำนวนมาก ๆ จึงหลงเชื่อคำชักชวนจากบุคคลที่ไม่หวังดี แนะนำให้เสพย์ และเป็นตัวแทนจำหน่าย ครั้งแรกผู้ต้องขังซึ่งติดยาเสพติดได้จำนวนมาก คิดว่าเป็นอาชีพที่ดีและทำรายได้สูง เนื่องจากตนเองขาดความรู้ขาดการศึกษา แต่ในที่สุดก็หนีกฎหมายไม่พ้น ถูกจับกุมและถูกศาลตัดสินให้จำคุก ด้วยเหตุนี้เองผู้ต้องขังในเรือนจำจึงมีคดีเรื่องยาเสพติดเป็นจำนวนมาก

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่ถูกศาลตัดสินลงโทษจำคุกเป็นครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 87.5 จากข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา พลับพลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพถูกศาลตัดสินลงโทษจำคุกเป็นครั้งแรกเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 72.8 แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังมิได้เป็นผู้ร้าย หรืออาชญากรโดยสันดาน แต่เนื่องจากสภาวะของครอบครัวที่ยากจนมีรายได้ต่ำ ตนเองมีอายุน้อย การศึกษาจบแค่ชั้น ป.6 มีพี่น้องมาก ภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานทำ และจากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำ จึงเป็นแรงกระตุ้น บีบบังคับผู้ต้องขังก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้คุมเรือนจำบางรายพบว่า ผู้ต้องขังส่วนมากไม่อยากจะทำความผิด แต่ด้วยเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และผู้ต้องขังบางรายมีสภาวะทางอารมณ์ที่ไม่ปกติเนื่องจากเสพยาเสพติดประเภทต่าง ๆ จึงก่ออาชญากรรมโดยไม่รู้ตัว และเนื่องจากต้องการหารายได้มา

จนเจือสเงยครอบคร้ว ดังนั้นจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง ถึงแม้จะเป็น การผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองก็ตาม

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่เข้ารับการฝึกโครงการวิชา ชีพ ช่างไม้ - จักสาน คิดเป็นร้อยละ 50.52 นั้น สอดคล้องกับข้อค้นพบของรัตนา พลัปลา (2533) ที่พบว่าผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่เข้ารับการฝึกวิชาชีพช่างไม้ - จักสาน คิดเป็น ร้อยละ 54.9 แสดงให้เห็นว่าสินค้าประเภทเครื่องเรือน และเครื่องจักสาน เป็นที่นิยมของ คนทั่วไป เมื่อผู้ต้องขังที่มีฝีมือดีผลิตผลงานออกมาในปริมาณมากก็ย่อมจะมีรายได้จาก ส่วนแบ่งมากตามไปด้วยทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะฝึกทำผลงานออกมา และจากพุด คุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า เมื่อกลับภูมิลำเนาเดิมของตนอาจทำโครงการวิชาชีพช่าง ไม้ - จักสาน ไปเป็นอาชีพเสริม เพราะการทำไร่ ทำนา ทำสวน ไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร แต่ เมื่อมีความรู้โครงการวิชาชีพช่างไม้ - จักสาน ก็อาจนำไปประยุกต์โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นเพื่อ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และในสถานะเศรษฐกิจที่ตกต่ำเช่นนี้การที่จะเดินทางไปทำงาน ในจังหวัดอื่น ๆ ก็จะต้องงายได้ง่าย ดังนั้นเมื่อมีวิชาชีพติดตัวก็จะสามารถนำไปประกอบ อาชีพเล็ก ๆ น้อย ๆ มีรายได้พออยู่พอกิน และสามารถทำเป็นอาชีพอุตสาหกรรมภายใน ครอบครัว ถึงแม้จะมีรายได้ไม่มากนักแต่ก็ยังดีกว่าไม่มีความรู้ด้านวิชาชีพอะไรเลย ประกอบ กับผู้ต้องขังส่วนมากมีระดับการศึกษาต่ำและการฝึกโครงการวิชาชีพช่างไม้ - จักสาน อาจ ไม่ต้องใช้ความรู้มากนัก แต่ใช้ความอดทน ความชำนาญ และฝีมือ ตลอดจนแนวคิด สร้างสรรค์เพื่อดัดแปลงผลงานให้เป็นที่สนใจของผู้ซื้อ ประกอบกับไม่ต้องใช้เงินลงทุนมาก นักก็จะได้มาซึ่งรายได้ที่จะสามารถนำมาจุนเจือเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้หลังพ้นโทษ ออกไป

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังที่มีภูมิ หลังต่างกันในเรื่องจำเขต 6 ในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อ โครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชา ชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .50 นั้น สอดคล้อง กับข้อค้นพบของรัตนา พลัปลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อ

การฝึกอาชีพด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .50 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน อีกทั้งอาจเป็นเพราะผู้สอนมีบุคลิกภาพความประพฤติ ความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนที่ถึงแม้จะมีอายุแตกต่างกัน แต่ก็มีความรู้สึกที่ดีต่อครูผู้สอน ต่อคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกันกล่าวคือ มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพเหมือน ๆ กัน อาจกล่าวได้ว่าอายุอาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพก็เป็นได้ เพราะเมื่อผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งมาจากหลายที่ได้มาอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันได้รับการอบรม ฟื้นฟูและปรับสภาพจิตใจ และได้เรียนรู้โครงการฝึกวิชาชีพจากครูกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีความรู้สึกต่อตัวครู ต่อสถานที่ที่เข้ารับการฝึก และมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน จากการพูดคุยกับหัวหน้าฝึกโครงการวิชาชีพของเรือนจำ พบว่า ผู้สอนนอกจากจะเป็นผู้คุมแล้ว ผู้ไปสอนผู้ต้องขังยังเป็นครูมาจากที่อื่น เช่น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และจากผู้ต้องขังด้วยกันเอง ที่มีความชำนาญในโครงการวิชาชีพนั้น ๆ การสอนที่เป็นครั้งคราวระยะเวลาที่สอนเป็นระยะเวลาสั้น ๆ จึงทำให้ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการยอมรับในตัวครู ครูผู้สอนรับผิดชอบในเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายเท่านั้น ส่วนด้านการดูแลควบคุมเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ผู้คุมเรือนจำเอง ครูผู้สอนที่รับผิดชอบในโครงการวิชาชีพไม่ต้องควบคุมความประพฤติของผู้ต้องขังมากนัก ความรู้สึกไม่ถูกควบคุมทำให้มีความรู้สึกสบายใจมีอิสระที่จะได้เรียนเหมือนกับทุกคน ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนลินี วันชัย (2509 : 86) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ที่ระหว่างครูและนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียน โดยคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีเพื่อกับนักเรียน นอกจากนี้ครูจะต้องไม่มีความรู้สึกว่าตนอยู่เหนือนักเรียน ต้องไม่ดูถูกและไม่มีทิ่ทำขำเย้ยกับนักเรียน เมื่อครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูก็สามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีกับนักเรียนได้ ดังเช่น ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2506) กล่าวไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าครูยอมรับในตัวเขาและเชื่อว่าเขามีความสามารถ เมื่อนั้นนักเรียนย่อมพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับครู ยอมรับความช่วยเหลือ หรือคำตักเตือนแนะนำจากครูมากขึ้นและสอดคล้องกับการวิจัย ของบุษกร เพชรวิวรรณ (2519 : 72 - 74) ที่พบว่า กลุ่มนักเรียนที่มี

อายุ 15 ปี 16 ปี 17 ปี และ 18 ปี มีทัศนคติต่อครูด้านการสอนความประพฤติ และความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่แตกต่างกัน ดังที่ โคแกน และเลฟวิน (Cogan and Levin, 1957 : 135 - 139) พบว่า ความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นเป็นมิตรระหว่างครูและนักเรียนทำให้การเรียนของนักเรียนดีขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องการแสดงความรู้สึกของผู้ต้องขังต่อผู้คุม ผู้ต้องขังส่วนมากมีความรู้สึกอย่างครูอย่างศิษย์มากกว่าจะมีความรู้สึกแบบนักโทษต่อผู้คุม

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู และด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอุทัยธานี มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพด้านการยอมรับในตัวครูดีกว่าผู้ต้องขัง ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพิษณุโลก ผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสุโขทัยมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพดีกว่าผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพิษณุโลก และผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดสุโขทัยมีทัศนคติรวมทั้งสองด้านดีกว่าผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพิษณุโลกนั้น ขัดแย้งกับงานวิจัย ของ รัตนา พลับพลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกวิชาชีพ ด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางรายที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันพบว่าตัวแปรทางด้านภูมิลำเนา น่าจะมีผลทำให้ผู้ต้องขังในเรือนจำเหล่านี้มีความคิด ความรู้สึกและมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไปเมื่อออกไปจากเรือนจำแล้ว แม้ว่าผู้ต้องขังในเรือนจำเหล่านี้จะมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพทั้งในด้านการยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ ทั้งนี้จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพในเรือนจำบางราย พบว่า หากได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำแล้วอาจจะกลับไปอยู่บ้านเป็นระยะเวลาหนึ่ง และก็จะเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ ต่อ บางรายก็ไม่แน่ใจว่าเมื่อรับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปแล้วตนจะไปทำอะไร เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ และมีฐานะยากจน ประกอบกับภูมิลำเนาเดิมก็ไม่มีงานจะให้ทำมากนัก โครงการฝึกวิชาชีพที่ได้รับการฝึกในระยะเวลาสั้น ๆ จากทางเรือนจำ จึงไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้หลังพ้นโทษและเมื่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำ สภาพะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็บีบคั้นจำเป็นต้อง

ออกหางานทำ และจบลงด้วยการก่อการอาชญากรรมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ดังนั้น การที่ผู้ต้องขังที่มาจากภูมิลำเนาต่าง ๆ กัน ก็ย่อมจะมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติในด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมสองด้านไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ด้วยสภาพที่ขาดความรู้ทำให้โอกาสที่จะเลือกงานมีน้อย น่าจะสะท้อนให้เห็นว่า หากผู้ต้องขังเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัวให้ออกจากเรือนจำ และได้กลับไปพบกับสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ของครอบครัว ก็อาจมีแนวโน้มที่จะกลับมากระทำผิดได้อีกเช่นกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาต่างกัน อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการสอนเป็นการสาธิตให้ดูด้วยของจริง ปฏิบัติจริง ไม่ต้องมีการตีความ หรืออาศัยความเข้าใจในเนื้อหาสาระของเอกสารไม่เน้นทักษะการอ่าน หรือการเขียนมากนัก อาศัยประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริง ประกอบกับผู้ต้องขังในเรือนจำ ไม่ว่าจะมีการศึกษาในระดับใด ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เพิ่มเติมจะเป็นอย่างไร เมื่อต้องโทษมาอยู่ในเรือนจำเดียวกันทุกคนต้องฝึกวิชาชีพหรือทำงานตามที่แต่ละเรือนจำจัดให้ ซึ่งโครงการฝึกวิชาชีพมีให้เลือกไม่มากนัก ดังนั้น ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติที่มีต่อโครงการฝึกวิชาชีพจึงไม่แตกต่างกัน เพราะทุกคนต้องได้รับการฝึกอยู่แล้วในสาขาวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง และจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้ต้องขังในเรือนจำบางรายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ตัวแปรทางด้านระดับการศึกษาน่าจะมีผลทำให้ผู้ต้องขังในเรือนจำเหล่านี้มีความรู้สึก และความคิดที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าโครงการฝึกวิชาชีพส่วนมากอาจไม่ต้องใช้ความรู้มากนัก แต่ผู้ต้องขังบางรายมีความรู้สึกที่ว่าถ้าตนเองมีความรู้ มีการศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้ คงจะมีงานทำที่เป็นหลักแหล่งไม่ต้องกระทำความผิด และถูกกักขังในเรือนจำ นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนในบางโครงการวิชาชีพ ถ้าผู้ต้องขังมีความรู้สูงก็จะสามารถเรียนรู้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบ และใช้เครื่องมือในการฝึกได้มากกว่านี้ ดังนั้นถึงแม้ว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะทำให้ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกันก็ตาม แต่จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังในเรือนจำบางส่วน ก็มีความเห็นว่าการศึกษามีความจำเป็นสำหรับชีวิต ถ้ามีระดับการศึกษาสูงก็จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และอาจมีงานทำที่ดี สามารถมีรายได้จุนเจือเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ในขณะที่เดียวกันถ้ามีระดับ

การศึกษาต่ำโอกาสในการเลือกงานมีน้อย โอกาสในการสร้างรายได้แทบไม่มี และท้ายสุดก็คือเป็นเหยื่อของคนที่มีการศึกษาสูงกว่าชักชวนไปในทางที่ผิด และถูกจับกุมเป็นอาชญากรของสังคมได้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกันนั้น สอดคล้องกับข้อค้นพบของ จารุลักษณ์ พินพรหมราช (2528) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่มีภูมิลำเนาทางครอบครัวในด้านการศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกันตรงกับที่ รัตนา พลัฒา (2533) พบว่า ผู้ต้องขังที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการฝึกโครงการวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภูมิลำเนาทางการศึกษาของบิดามารดาในเรือนจำมีผลต่อทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพน้อย กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องขังซึ่งมาจากต่างครอบครัวได้มาอยู่รวมกันในเรือนจำ แม้จะมีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา ซึ่งมีระดับการศึกษาต่างกัน โดยในแต่ละครอบครัวอาจมีการสนับสนุนให้บุตรสนใจและเอาใจใส่ต่อการศึกษามากน้อยต่างกันออกไป แต่จากค้นพบการวิจัยของ บุษกร เพชรวิวรรณ์ (2519) ที่พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองได้รับการศึกษาในระดับต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อครูด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์กับนักเรียนต่างกัน และ จำเนียรน้อยท่าช้าง (2521) พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาเกือบทุกระดับมีทัศนคติที่ดีต่อการเปิดสอนวิชาที่มีอยู่ในชุมชนในระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกัน เหตุผลการวิจัยชัดเจนอาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างต่างกัน โดยเฉพาะในด้านจิตใจระหว่างบุคคลที่เป็นอิสระอยู่ภายนอกเรือนจำ กับบุคคลที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำไม่มีทางเลือกมากนัก จำต้องทำงานไม่ว่าบิดามารดาจะมีระดับการศึกษาอย่างไร นอกจากนี้เมื่อได้เข้ามารับการฝึกโครงการวิชาชีพในเรือนจำซึ่งมีครูผู้สอนคอยดูแลเอาใจใส่ คอยชี้แนะให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการฝึกโครงการวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ก็อาจทำให้ผู้ต้องขังเกิดทัศนคติที่ดีต่อตัวครู และเกิดการยอมรับคุณค่าของการฝึกโครงการวิชาชีพอยู่ในระดับที่ดีเหมือนกัน โดยที่ภูมิลำเนาทางการศึกษาของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพเลย นอกจากนี้ ผู้ต้องขังอาจมีความจำเป็นในการศึกษาโครงการวิชาชีพที่ฝึกมาก เพราะโครงการวิชาชีพที่ฝึกสามารถช่วยให้มีความรู้ติดตัวนำไปประกอบอาชีพได้

ดังนั้นถึงแม้ว่าผู้ต้องขังจะมีภูมิหลังในด้านระดับการศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกันก็ตาม แต่ทัศนคติต่อโครงการวิชาชีพจึงไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่ประกอบอาชีพต่างกัน บิดามารดามีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุลักษณ์ พินพรหมราช (2528) ที่พบว่า นักเรียนที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน ในด้านอาชีพของบิดามารดามีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และผลการวิจัยของ นิรุช ภาชนะทิพย์ (2534) ที่พบว่าหญิงในสถานสงเคราะห์ที่มีบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ รัตนา พลัฒ์ปลา (2533) ที่พบว่าผู้ต้องขังที่มีบิดามารดามีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรังสรรค์ สลับแสง (2527) ที่พบว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่ประกอบอาชีพและยังไม่ประกอบอาชีพ มีทัศนคติต่อครูด้านการสอน การปกครอง ลักษณะท่าทาง และความประพฤติไม่แตกต่างกัน แสดงว่าผู้ต้องขังได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของโครงการฝึกวิชาชีพว่าสามารถช่วยทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และจากการที่พบว่าอาชีพของบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำมาก จึงมีรายได้ไม่พอกับการใช้จ่ายในครอบครัวและไม่อาจสนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนต่อในระดับสูง จึงทำให้ผู้ต้องขังมีการศึกษาต่ำ ไม่สามารถประกอบอาชีพที่ดีได้ และเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ จึงส่งผลให้ผู้ต้องขังกระทำผิดและถูกคุมขัง เหล่านี้อาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ต้องขัง ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านอาชีพ และบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกันแต่กลับมีความรู้สึกที่ดีต่อครู ต่อคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ เพราะคิดว่าการฝึกโครงการวิชาชีพเป็นสิ่งที่มีความสามารถช่วยให้ตนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต ไม่ต้องทำไร ทำนา ทำสวน หรือว่างงาน จึงมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีรายได้ต่อเดือนย่อมต้องโทษต่างกัน รายได้รวมกันต่อเดือนของครอบครัวของบิดามารดาต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษกร เพชรวิวรรณ์ (2519) ที่พบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีทัศนคติต่อครูด้านการปกครองและความประพฤติไม่แตกต่างกันและรัตนา พลัฒ์ปลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีรายได้ของบิดามารดาต่าง

กันมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่มีรายได้ก่อนต้องโทษ และรายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน แต่กลับมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะถึงแม้ว่าผู้ต้องขังจะมีรายได้มากน้อยเพียงใด มีฐานะทางครอบครัวแตกต่างกันอย่างไร แต่เมื่อเขาได้รับการฝึกโครงการวิชาชีพ มีครูผู้สอนที่ทำตัวเสมือนญาติไม่ดูถูกเหยียดหยาม คอยอบรมสั่งสอนและคอยชี้แนะให้ทราบถึงความสำคัญและประโยชน์ของการฝึกโครงการวิชาชีพ ซึ่งสามารถจะนำเอาวิชาชีพที่ได้รับความรู้ต่าง ๆ ไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้อีกทั้งผู้ต้องขังเหล่านี้ได้รับการอบรมปลูกฝังอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ทำให้ไม่แตกต่างกันในด้านทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ของผู้ต้องขังและรายได้ฐานะทางครอบครัวที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน และมีจำนวนบุตรต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู และยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นีรนุช ภาชนะทิพย์ (2534) ที่พบว่า หญิงในสถานสงเคราะห์ที่มีสถานภาพการสมรส และจำนวนบุตรต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู และคุณค่าของการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นโสดไม่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวมากนัก อายุส่วนใหญ่ 20 - 29 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานไม่มากนัก เมื่อได้ฝึกอาชีพตามที่ตนเลือกแล้ว ค่อนข้างพอใจและไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ทุกคนต้องเข้าฝึกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง จึงมีความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน (รัตนา พลัฒ์ปลา, 2533)

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ จารุลักษณ์ พินพรหมราช (2528) ที่พบว่า นักเรียนที่มีภูมิลำเนาทางครอบครัวต่างกันในด้านจำนวนพี่น้องในครอบครัวมีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และตรงกับข้อค้นพบของ นีรนุช ภาชนะทิพย์ (2534) ที่ศึกษาพบว่า หญิงในสถาน

สงเคราะห์ที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวต่างกัน มีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน และรัตนา พลัปปลา (2533) พบว่า ผู้ต้องขังที่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัวต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภูมิหลังในด้านจำนวนพี่น้องในครอบครัว อาจไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังก็เป็นได้ ดังนั้น ผู้ต้องขังซึ่งไม่ว่าจะมาจากครอบครัวใหญ่ กลาง หรือเล็ก เมื่อเข้ามาได้รับการฝึกโครงการวิชาชีพจากเรือนจำ และได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนโครงการวิชาชีพต่าง ๆ ทำให้ผู้ต้องขัง ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในด้านจำนวนพี่น้องในครอบครัวมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพเหมือนกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการฝึกวิชาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู การยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลัปปลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีความสัมพันธ์ของบิดามารดาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ผู้ต้องขังในเรือนจำจะมาจากครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพการสมรสแตกต่างกันเพียงใดก็ไม่ส่งผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อโครงการฝึกวิชาชีพในเรือนจำ ทั้งในด้านการยอมรับในตัวครูและการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังต่างได้รับความยุติธรรม ความเมตตาากรุณา ความช่วยเหลือเท่าเทียมกัน เมื่อผู้ต้องขังเหล่านี้ได้เข้ามารับการฝึกโครงการวิชาชีพ ซึ่งพวกเขาตระหนักดีว่า จะเป็นประโยชน์ต่อตนในอนาคต ทำให้เกิดความรู้สึกสนใจและมีความตั้งใจในการเรียน มองเห็นคุณค่าของการเรียน ประกอบกับครูผู้สอนก็คอยให้คำปรึกษาชี้แนะในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพทั้งในด้านการยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่มีผู้เลี้ยงดูเมื่ออายุไม่ถึง 20 ปี ต่างกัน มีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพทั้งด้านการยอมรับในตัวครู และด้านการยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพและรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังถึงแม้จะมีบิดามารดาเป็นผู้เลี้ยงดู แต่ฐานะทางครอบครัว และ

ระดับการศึกษาต่างก็ไม่สูงนัก คือ จบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้ต้องขังต้องเผชิญกับประสบการณ์เฉพาะหน้า คือ ต้องเรียน ต้องฝึก โครงการวิชาชีพที่ทางเรือนจำจัดให้ นอกจากนี้ ผู้ต้องขังได้รับประโยชน์จากการเรียนเห็นคุณค่าของโครงการวิชาชีพว่าสามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษไปแล้ว ดังนั้นจึงทำให้อิทธิพลจากผู้เลี้ยงดูไม่มีส่วนในการทำให้ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลับพลา (2533) ที่พบว่า ผู้ต้องขังมีผู้เลี้ยงดูเมื่ออายุไม่ถึง 20 ปี ต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพในด้านการยอมรับในตัวครู ด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ต้องขังที่เลือกฝึกหรือเคยเข้ารับการฝึกโครงการวิชาชีพต่างกัน จะมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพทั้งด้านยอมรับในตัวครู ด้านยอมรับคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพและรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะโครงการวิชาชีพช่างไม้ - จักสาน ที่ผู้ต้องขังมีทัศนคติในทางที่ดีด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกโครงการวิชาชีพมากหรือในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ รัตนา พลับพลา ที่พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ช่างไม้-จักสาน อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันสินค้าของกรมราชทัณฑ์เป็นที่นิยมซื้อของคนทั่วไป โดยเฉพาะสินค้าประเภท เครื่องเรือน เครื่องจักสาน ซึ่งมีฝีมือละเอียดประณีตสวยงาม อีกทั้งผู้ต้องขังจะมีรายได้จากส่วนแบ่งจากงานที่เขาทำอีกด้วย จึงทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะฝึกทำผลงานออกมา ดังนั้น ทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังจึงไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง

1. เนื่องจากการวิจัย พบว่า โครงการฝึกวิชาชีพ ช่างไม้-จักสาน เป็นโครงการฝึกวิชาชีพที่ผู้ต้องขังมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านดีกว่าโครงการวิชาชีพ เพราะปลูก-เลี้ยงสัตว์ ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างเชื่อม ฯลฯ จึงควรได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอน เทคนิค วิธีการผลิต อุปกรณ์การผลิต ให้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ควรหาทางแก้ไขปรับปรุงโครงการวิชาชีพอื่นๆ ให้ดีขึ้นด้วย เพื่อจะได้ไม่สูญเปล่า จากการที่ผู้วิจัยได้

สัมภาษณ์ครูผู้ฝึกโครงการวิชาชีพ พบว่า ปัจจุบันนี้ไม้เนื้อแข็งต่างๆ ไม้ไผ่ หวาย หายาก มีแต่ทางจะหมดไปจากป่าของประเทศไทย ถ้าวัตถุดิบต้องซื้อจากต่างประเทศ ราคาผลผลิตย่อมขึ้น อาจจะทำให้การขายลดลง โครงการฝึกวิชาชีพ ช่างไม้-จักสาน ก็คงจะลดความต้องการลง และจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่าโครงการฝึกวิชาชีพอื่น ๆ เช่น ตัดผมชาย ถักทอพรมเช็ดเท้า ซ่อมรถจักรยานถีบ 2 ล้อ ตัดเย็บเสื้อผ้า ก็เป็นโครงการฝึกวิชาชีพที่ผู้ต้องขังสนใจและมีความประสงค์จะเรียน ทางเรือนจำควรสำรวจความต้องการอย่างแท้จริง เพราะผู้ต้องขังมีภูมิปัญญาจากหลายท้องที่ เมื่อพวกเขากลับไปภูมิลำเนาเดิมก็มักจะไปประกอบอาชีพตามท้องถิ่นเท่าที่จะสามารถทำได้ หากทางเรือนจำได้มีการฝึกโครงการวิชาชีพหลาย ๆ อย่างดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ต้องขัง และเมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำไปแล้วจะนำไปหารายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัวจะได้ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมไม่ตั้งข้อรังเกียจ และยอมรับพวกเขาให้อยู่รวมในสังคมได้อย่างสงบสุข

2. ทางเรือนจำ ควรส่งเสริมและจัดโครงการฝึกวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศต้องเผชิญในสภาวะการณ์ปัจจุบันขณะนี้ จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า โครงการฝึกวิชาชีพที่กำลังฝึกอยู่ เมื่อพ้นโทษไปแล้ว อาจไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เช่น ช่างปูน เพราะการหยุดชะงักการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การก่อสร้างอาคารต่างๆ ตลอดจน บ้านเรือนที่อยู่อาศัยต้องถูกระงับไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น ทางเรือนจำควรจัดโครงการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองหรือ "การเกษตรทฤษฎีใหม่" ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่พื้นความรู้ค่อนข้างต่ำ อาชีพหลักของบิดามารดาส่วนมาก ทำไร่ ทำนา ทำสวน เมื่อสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เช่นนี้ การนำความรู้ที่ได้รับจากเรือนจำในด้านการเกษตรกรรมน่าจะมีประโยชน์และเหมาะสม ในการไปพัฒนาอาชีพการเกษตรกรรมในภูมิลำเนาเดิม ประกอบกับผู้ต้องขังส่วนใหญ่มี อายุระหว่าง 20 - 29 ปี ซึ่งเป็นวัยกำลังทำงาน ร่างกายที่แข็งแรง และจิตใจที่ไม่ต้องถูกบังคับ มีอิสระในการทำงาน น่าจะมีผลทำให้ผู้ต้องขังมีรายได้พอแก่การเลี้ยงตนเองและครอบครัว ในลักษณะพออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่ต้องดิ้นรนลำบากอีกต่อไป

3. ทางเรียนจำควรปรับปรุงสภาพโรงงานที่เป็นสถานที่ฝึกทักษะโครงการวิชาชีพของผู้ต้องขังในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัย เช่น การสวมหน้ากากป้องกันแสง การใช้ผ้าปิดจมูกป้องกันฝุ่นละออง ใส่ที่ครอบหู เพื่อป้องกันอันตรายจากเสียงดัง สวมถุงมือในขณะที่ทำงานภายในโรงงาน ต้องมีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม มีอ่างล้างหน้า สบู่ถูมือ มีห้องทั้งภายในอาคาร มีแสงสว่างเพียงพอ มีพัดลมระบายอากาศติดตั้งบนหลังคา ต่าง ๆ เหล่านี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างน้อย คือ จบ ป.6 ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพในระดับดี แต่ด้วยพื้นฐานการศึกษาที่ต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและพิษที่เกิดขึ้นภายในโรงงาน อาจทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและถึงเสียชีวิตได้ ดังนั้นถึงแม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะเป็นบุคคลที่สังคมไม่ยอมรับ แต่ถ้าเขาได้รับทราบถึงความห่วงใยเอื้ออาทรต่อสุขภาพจากเรือนจำและครูผู้ฝึก เมื่อพ้นโทษไปแล้วผู้ต้องขังจะได้มีทักษะการฝึกโครงการวิชาชีพที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้

4. ทางเรียนจำควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขัง สัมครใจในการเลือกฝึกโครงการวิชาชีพภายในโรงงาน จะต้องมีความตั้งใจให้คนทำงานด้วยใจรัก เพื่อลดต้นทุนการผลิตมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนผู้ต้องขังเข้าและออกการฝึกโครงการวิชาชีพตามกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อย 1 - 3 - 6 เดือน ผู้ต้องขังจะได้ไม่เกิดความซ้ำซากจำเจและเพื่อเพิ่มทักษะฝีมือการทำงานให้เท่าเทียมกัน ผู้วิจัยได้ซักถามพูดคุยกับผู้ต้องขัง พบว่า บางคนเกิดความเบื่อหน่ายต่อโครงการฝึกวิชาชีพที่ตนเข้ารับการฝึกอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติต่อโครงการฝึกวิชาชีพที่ดี แต่เมื่ออยู่ในสภาพที่เลือกไม่ได้และทุกคนจะต้องฝึกโครงการวิชาชีพ ดังนั้นถ้าทางเรือนจำมีการหมุนเวียนให้ผู้ต้องขังได้ฝึกโครงการวิชาชีพหลาย ๆ สาขา เขาเหล่านั้นอาจเกิดความพึงพอใจ และสามารถผลิตผลงานออกมาได้ดี เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน ตั้งใจฝึกโครงการวิชาชีพ และเกิดทัศนคติที่ดีมากขึ้น ในการฝึกโครงการวิชาชีพในอนาคตต่อไป

5. จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากผู้บัญชาการเรือนจำพบว่า ทางเรือนจำยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และการกำหนดจำนวนผู้เรียนในแต่ละโครงการฝึกวิชาชีพบางโครงการ ไม่อาจรับผู้ต้องขังที่ประสงค์จะเข้ารับการฝึกได้ตามจำนวนที่ต้องการ จึงควรจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกได้เลือกโครงการวิชาชีพที่ตน

สนใจ โดยเพิ่มจำนวนรับในแต่ละโครงการให้เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนควรเพิ่มจำนวนครู และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกโครงการวิชาชีพอย่างเหมาะสมด้วย และจากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วน พบว่า โครงการฝึกวิชาชีพ บางโครงการ เช่น ช่างไม้ - จักสาน ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อม มีผู้เข้ารับการฝึกเป็นจำนวนมาก สถานที่ที่แออัด อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง จึงเกิดความไม่มั่นใจในการเรียน และเนื่องจากระดับการศึกษาของผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำซึ่งเกิดความวิตกกังวลว่าเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว จะไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

6. ทางเรือนจำควรหมั่นปรับปรุง เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และจัดโครงการฝึกวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั่วไปในปัจจุบัน และจัดโครงการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพตามภูมิลำเนาเดิมได้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังในเรือนจำมุ่งกลับเข้าเมืองหลวงเพื่อหางานทำและกลับไปกระทำความผิดอีก ทั้งนี้จากการพูดคุยกับผู้ต้องขังบางส่วนพบว่า สาเหตุของการกระทำความผิดเกิดจากครอบครัวขาดความอบอุ่น ต้องการپردชดทงบ้านและเนื่องมาจากความยากจน ฐานะทางครอบครัวมีรายได้ต่ำ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า รายได้ของบิดามารดาหรือรายได้รวมกันของครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือน ดังนั้นหลังพ้นโทษผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไปอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีความเหมาะสมอย่างที่สุดที่จะเป็นผู้อบรมสั่งสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการกระทำผิดหรือการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคม แต่เนื่องจากสภาวะบีบคั้นของครอบครัวที่ยากจน มีจำนวนพี่น้องหลายคนจึงทำให้ผู้ต้องขังจำเป็นต้องหางานทำและประสบกับปัญหาการหางานทำ ทั้งนี้เพราะมีกฎระเบียบจำกัดสิทธิของผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ประกอบกับผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ค่อนข้างน้อยคือ จบ ป.6 หรือต่ำกว่า ยิ่งทำให้บุคคลเหล่านี้ด้อยโอกาสในการแสวงหางานทำและภูมิลำเนาเดิมไม่มีงานให้ทำมากนัก จึงทำให้เกิดสภาวะที่บีบคั้นจิตใจ เกิดความเครียด และหันกลับไปกระทำความผิดอีก ดังนั้นทางเรือนจำควรร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชนขยายงานด้านโครงการฝึกวิชาชีพที่สามารถทำรายได้พอแก่การเลี้ยงชีพและควรมีมาตรการจัดหางานรองรับ เพื่อให้ผู้ต้องขังเหล่านี้มีหลักประกันในสังคมที่มั่นคงเมื่อออกไปจากเรือนจำแล้ว มิฉะนั้น

หากผู้ต้องขังต้องกับปัญหาการว่างงาน การไม่ยอมรับของสังคมก็อาจทำให้หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาและเป็นภาระของสังคมไม่มีที่สิ้นสุด

7. ถึงแม้ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพ ทั้งด้านการยอมรับในตัวครูด้านการยอมรับคุณค่าโครงการฝึกวิชาชีพ และรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังบางราย พบว่า ความกดดันจากปัจจัยทางด้านอารมณ์ก็มีผลกระทบต่อโครงการฝึกวิชาชีพ เพราะบางครั้งผู้ต้องขังมีความจำเป็นต้องฝึกโครงการวิชาชีพ เนื่องจากเป็นกฎระเบียบของทางเรือนจำ ครูผู้ฝึกสอนที่เป็นผู้คุม ซึ่งมีภาระกิจหน้าที่มากมายอาจทำหน้าที่ครูไม่ได้เท่าที่ควร การถูกข่มเหงดูหมิ่น เหยียดหยาม การใช้อาณัติที่ปันดาลโทษที่เกินกว่าเหตุ ทำให้ผู้ต้องขังซึ่งไม่สามารถแสดงการโต้ตอบได้ อาจเป็นสาเหตุให้การฝึกโครงการวิชาชีพดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น ไม่ประสบผลสำเร็จ คุณภาพของงานไม่ได้เท่าที่ควร ผู้ต้องขังยังเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น ทางเรือนจำควรขอความร่วมมือ จากหน่วยการศึกษาต่าง ๆ เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถบริการสอนโครงการวิชาชีพ มีความเชี่ยวชาญโดยตรงในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะถ้าผู้ต้องขังได้รับการฝึกโครงการวิชาชีพจากครูที่มีผู้คุมเรือนจำ จะทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกมีความอิสระไม่ถูกควบคุม มีความอบอุ่น มีสัมพันธที่ดีในฐานะครูกับศิษย์ มิใช่ระหว่างผู้คุมกับนักโทษ ก็จะทำให้ผู้ต้องขังเห็นคุณค่าและประโยชน์ตลอดจนสนใจเอาใจใส่ต่อโครงการฝึกวิชาชีพที่ทางเรือนจำจัดให้ ซึ่งจะส่งผลทำให้การจัดฝึกโครงการวิชาชีพ ดำเนินไปด้วยดี

8. จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ หรือครูผู้ฝึกโครงการวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้คุมเรือนจำ พบว่า จากภาระกิจ หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมาก รายได้ที่ได้รับค่อนข้างน้อย สวัสดิการที่ได้รับด้านต่าง ๆ ถูกตัดหมด จึงทำให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งในการฝึกโครงการวิชาชีพ และปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการฝึกโครงการวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ดังนั้นหากมีการให้ความช่วยเหลือครูและเจ้าหน้าที่ในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ค่าตอบแทน หรือเงินอุดหนุนพิเศษ ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระทาง

ครอบครัวให้แก่ครูและเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้ครูและเจ้าหน้าที่เหล่านี้อยากฝึกโครงการวิชาชีพให้ผู้ต้องขังต่อไปอีกด้วย

9. จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังมีรายได้ก่อนต้องโทษอยู่ในระดับต่ำ แต่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฝึกวิชาชีพนั้น ทางเรือนจำก็ควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานในการฝึกโครงการวิชาชีพให้ดีขึ้นเสมอ ควรหาวิธีจูงใจให้ผู้ต้องขังรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของโครงการฝึกวิชาชีพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องรายได้ตอบแทนที่ได้รับจากผลงาน จากฝีมือฝึกวิชาชีพควรเพิ่มเปอร์เซ็นต์การตอบแทนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ หรือมากกว่ารายได้ก่อนต้องโทษ เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความตั้งใจและสนใจในการฝึกโครงการวิชาชีพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลสำเร็จในการนำโครงการวิชาชีพที่ได้รับการฝึกไปใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังหลังจากที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำไปแล้ว
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยม ทัศนคติของครอบครัวผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีภูมิฐานะแตกต่างกัน
3. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษา ผู้ต้องขังในเรือนจำ เขต 6 จึงควรจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในเรือนจำเขตอื่น ๆ ด้วย
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ผลที่ได้จากการฝึกโครงการวิชาชีพต่าง ๆ